

Schone warmte in de kas

Directeur Ab van Marrewijk van snackteler Greenco controleert de tomaatjes in zijn kas in Honselersdijk.
foto inge van mill

Energie Telers in het Westland willen hun kassen gaan verwarmen met schone warmte die ze uit de bodem oppompen. Ook willen ze meedoen aan een nieuwe warmterotonde.

FRANK STRAVER

Het is acht uur 's ochtends. De hemel is, in het grauwe begin van 2017, nog stikdonker. Maar niet in het dorpje Honselersdijk. Een warme, gele gloed kleurt de lucht. De lichtbron laat zich raden. Dit Zuid-Hollandse telersdorp, net boven Naaldwijk, staat bomvol met felverlichte tuinbouwkassen.

In een van die glazen groeifabrieken loopt directeur Ab van Marrewijk van Greenco, producent van 'snackgroenten', tevreden rond. Hij kijkt omhoog. Dunne witte touwtjes rijken tot in de nok van de kas. Daaraan kronkelen tomatenplanten vanaf de grond omhoog. Van Marrewijk pakt een tros oranjerode, glanzende tomaatjes vast. "Kijk eens aan", zegt hij. "Deze jongens kunnen er bijna af."

Om te zorgen dat de planten zin hebben om te groeien moet de tuinder, die ook in Brabant twee kascomplexen bezit, zomerse omstandigheden nabootsen. Overal hangen felle spots, een soort bouwlampen. Van Marrewijk krikt de temperatuur in de kassen op tot 20 à 25 graden Celsius. Dat gebeurt met een grote gasketel.

Vrijwel alle glastuinders hebben zo'n installatie, meestal een zogeheten warmtekrachtkoppeling (WKK). Die maakt warmte door gas te verbranden, net als CV-ketels in huizen. Maar het handige van de WKK: hij maakt ook elektriciteit, bruikbaar voor verlichting. Het is een efficiënt apparaat met hoog energierendement, zegt de tomatenteler.

Duurzaam

Maar het verbranden van aardgas is geen schone, houdbare werkwijze. Van Marrewijk: "Ik wil het gebruik van gas, een fossiele brandstof, zo ver mogelijk terugdringen. Onze carbon footprint moet omlaag. Klanten verwachten een milieuvriendelijke werkwijze van ons, zeker gezien ons gezonde product." En eerlijk is eerlijk: de hoge gasprijs van de laatste jaren motiveert hem ook om een duurzame vervanger voor gas te vinden. Zeker 15 procent van de bedrijfskosten gaan nu op aan energie, zegt Van Marrewijk.

Om duurzame warmte in de kas te krijgen, bedacht hij samen met een groepje collega-tuinders uit de buurt een plan voor een aardwarmteboring. Het project kan rekenen op subsidie uit Den Haag en Brussel.

Door warm water uit de bodem op te gaan pompen kunnen tientallen tuinders in de omgeving hun kas verwarmen, via een nieuw leidingstelsel. Ze hebben dan vrijwel geen aardgas meer nodig. Deze zomer staat de boring gepland. Zeker vijftig glastuinders azen al op de 'groene' warmte. "Het afgekoelde water gaat terug de bodem in", weet Van Marrewijk. "Zo creëer je een echte schone energiekringloop."

De geplande boring is uitzonderlijk diep. Liefst vier kilometer, in de zogeheten Trias-grondlaag (vandaar de projectnaam 'Trias Westland'). Maar uniek is het boorproject, waar ook grote

bedrijven zoals HVC, FloraHolland en Westland Infra bij betrokken zijn, verder niet. Alleen in de directe omgeving kent Van Marrewijk al meerdere voorbeelden van collega's met een eigen aardwarmteput. "Het mooie is: al deze geothermiebronnen kunnen uiteindelijk met elkaar de energie leveren voor één groot regionaal warmtenetwerk."

Volgens de brancheclub LTO Glaskracht is er voldoende warmte uit de bodem te gebruiken om de hele Westlandse glastuinbouw 'klimaatneutraal' te maken. Meer tuinders in het gebied moeten dan wel gaan boren naar warm water. Maar LTO Glaskracht verwacht ook veel van diepe geothermieprojecten in het Rotterdamse havengebied. Warmte uit de Maasstad kan namelijk ook naar de Westlandse telers worden verscheept.

Ten minste, als het plan van de provincie Zuid-Holland voor de ontwikkeling van een 'warmterotonde' doorgaat. Dat is geen echte rotonde maar is een verzamelnaam voor een enorm stelsel van nieuwe pijpen voor warmtetransport in de grond van Zuid-Holland. De hoop is dat allerlei warmte, uit de bodem maar ook van bedrijven, in dit netwerk kan worden gestopt. Tuinders kunnen het gebruiken, maar ook huizen en andere bedrijven.

Kolencentrale

Punt is wel: de ene 'portie' warmte is de andere niet. Het energiebedrijf Uniper (vroeger: Eon) wil de warmte van zijn gloednieuwe kolencentrale, die van minister Kamp (economische zaken) voorsnog open mag blijven, ook op de warmterotonde laten meedraaien. Een woordvoerder van Uniper stelt dat de warmte die de zogenoemde MPP3-kolencentrale over heeft een 'substantiële bijdrage' kan leveren aan een warmtenet dat tuinders in het Westland van het aardgas af helpt.

Daar is Van Marrewijk, samen met een groep collega's, fel op tegen. Want als de fossiele 'kolenwarmte' op het netwerk wordt toegelaten, vindt hij, dan is er geen sprake meer van duurzame energie in de kas. De gemeenten Rotterdam en Westland spraken zich afgelopen maand ook uit tegen gebruik van kolenwarmte op het beoogde, provinciale warmtenet. Volgens de Rotterdamse wethouder Pex Langenberg (D66, duurzaamheid) is er geen draagvlak voor het koppelen van de kolencentrale aan de warmterotonde. Een gemiste kans, vindt Uniper, omdat de hitte van de kolencentrale dan ongebruikt verloren gaat.

Critici stellen dat het energiebedrijf uit eigenbelang hofleverancier van warmte wil worden, om zich onmisbaar te maken voor tuinders. Want dat zou het voor de politiek moeilijker maken om de kolencentrale tot een sluiting te dwingen.

Van Marrewijk wil geen kolenwarmte in zijn kas. "Waarom hebben alle landen anders het klimaatakkoord van Parijs afgesloten? We moeten af van vuile fossiele brandstoffen." Breekt hij zijn gasketel dan ook direct af, als straks het aardwarmteproject draait? Nee, voorlopig niet. Hij laat de WKK staan, als back-up.

En waar haalt de teler, als zijn WKK uit staat, de elektriciteit voor de lampen straks vandaan? Die stroom koopt hij van het stroomnet in. Maar wie weet, in de toekomst, gaat Greenco de elektriciteit zelf opwekken met een bijzonder type zonnepanelen. "Er komen nieuwe kassen beschikbaar, waarbij er al zonnecollectoren in het glas verwerkt zitten. Hier om de hoek was al een informatiebijeenkomst over zulke kassen."

Tuinders aan CO2-infuus

Planten in de kas hebben veel kooldioxide (CO2) nodig om te kunnen groeien in hun kunstmatig verwarmde en verlichte omgeving. Honderden tuinders, waaronder

Greenco, gebruiken al sinds 2005 extra CO2 uit een grote transportleiding, Ocap. De Rotterdamse fabrieken van Shell Pernis en Abengoa leveren hun broeikasgas aan deze pijp.

Tuinders die nu hun kas nog verwarmen met gas, gebruiken ook hun eigen CO2 die bij verbranding vrijkomt. Als ze overstappen op aardwarmte, is er dus extra broeikasgas nodig van Ocap. Mogelijk gaat daarom ook afvalvalbedrijf AVR CO2 aan de tuinders leveren. Energiebedrijf Uniper hoopt ook broeikasgas van de Rotterdamse kolencentrale te kunnen leveren, vanuit een opslagveld in zee. Maar net als bij de 'kolenwarmte' is dit omstreden.